

W dyskusji nad znaczeniem monet restytucyjnych, w szczególności tych wybitych za Tytusa, wskazywano różne kierunki interpretacji. Trzeba się zgodzić, że monety te miały przede wszystkim charakter memoratywny. Pomagały zachować pamięć o dawnych typach monet z okresu wczesnego cesarstwa, które w międzyczasie wyszły z obiegu, jak również upamiętniały wybitnych przedstawicieli władzy rzymskiej (cesarzy, cesarzowe i członków rodziny cesarskiej), ważne wydarzenia z chwalebnej przeszłości Rzymu, a także bóstwa i rytuały religijne²⁷. Memoratywna rola numizmatów – zwłaszcza wobec wznowienia dawnych typów monet – zasadzała się również na tym, że Junona z przydomkiem „Moneta” uważana była w Rzymie za boginię pamięci, a same monety, wybijane w jej świątyni, niczym archiwa rejestrowały ważne wydarzenia historyczne²⁸. Harold Mattingly, który na początku ubiegłego stulecia analizował zespół restytucji, słusznie stwierdził, że decyzja o emisji tych numizmatów wynikała z zamiaru upamiętnienia poprzedników i poprzedniczek uznanych za godnych (ang. *deemed worthy*) pamięci (tego rodzaju stwierdzenia padły z ust wielu badaczy komentujących zespół restytucji Tytusa)²⁹. Mattingly

²⁷ Por. M a t t i n g l y, *The Restored Coins of Titus*, s. 177-207; t e n z e, *Coins of the Roman Empire in the British Museum*, t. 2, s. lxxvii.

²⁸ Por. *The Roman Imperial Coinage*, t. 2, cz. 1, red. I.A. Carradice, T.V. Buttrey, s. 192. Zob. też: A. M e a d o w s, J. W i l l i a m s, *Moneta and the Monuments: Coinage and Politics in Republican Rome*, „The Journal of Roman Studies” 91(2001), s. 27-49.

²⁹ Por. M a t t i n g l y, *The Restored Coins of Titus*, s. 183. Teza ta pojawiała się w dyskusji naukowej od samego początku. Autorem najstarszej (wydanej po raz pierwszy w roku 1559) znanej mi pracy, w której w ten sposób interpretuje się restytucje, jest Sebastiano Erizzo. (Por. S. E r i z z o, *Discorso sopra le medaglie degli antichi, con la dichiarazione delle monete consulari & delle medaglie degli imperatori Romani*, Giovanni Varisco, Vinegia 1571, s. 5, 86. Por. też m.in. M. B e r n h a r t,

podkreślił nieobecność w restytucjach monet upamiętniających cesarzy Kaligulę, Nerona, Othona i Witeliusza, a także kobiet domu cesarskiego, w szczególności członkini dynastii julijsko-klaudyjskiej Antonii Młodszej, która była córką Marka Antoniusza i Oktawii Młodszej, żoną Druzusa Starszego, matką cesarza Klaudiusza, babką Kaliguli i prababką Nerona. Podczas gdy pominięcie czterech wymienionych cesarzy zasadniczo nie zaskakiwało historyka – z uwagi na panującą już w starożytności niepochlebny opinię o tych władcach i ich nienajlepsze relacje z senatem – to nieuhonorowanie Antonii trudno było wyjaśnić. Ponieważ jej nieobecność wydała się Mattingly’emu niezrozumiała, nie wykluczył możliwości, że restytucje upamiętniające Antonię po prostu nie zachowały się do naszych czasów.